

ความสนใจและความต้องการในการประกอบอาชีพเสริม ของชุมชนบ้านเอื้ออาทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

Interest and Demand for Supplementary Occupations of the Baan Eua- Athorn Community, Nakhon Si Thammarat Province

หัตถุพล อัมภารส

Hattapon Amparot

ครู แผนกวิชาคหกรรมศาสตร์ วิทยาลัยอาชีวศึกษานบุรี

Teacher, Department of Home Economics, Thonburi Vocational College

E-mail: hattapon@thonburi.ac.th

Received: 2024-12-13 Revised: 2025-03-28 Accepted: 2025-06-24

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาในการประกอบอาชีพเสริมของชุมชนบ้านเอื้ออาทร จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) ศึกษาความสนใจในการประกอบอาชีพเสริมของชุมชนบ้านเอื้ออาทร จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาอาชีพเสริมที่เหมาะสมกับชุมชนบ้านเอื้ออาทร จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนในชุมชนบ้านเอื้ออาทร จำนวน 270 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ จำนวน 15 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.89 และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุมชนบ้านเอื้ออาทรมีปัญหาด้านเศรษฐกิจครัวเรือน ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นแต่รายได้เท่าเดิม 2) ด้านความสนใจในการประกอบอาชีพเสริม พบว่าด้านคหกรรมศาสตร์ได้รับความสนใจสูงสุด ($\bar{X} = 4.36$) วิชาการประดิษฐ์ของที่ระลึกแบบศิลปะประดิษฐ์ ($\bar{X} = 4.55$) และ 3) แนวทางการพัฒนาอาชีพเสริมที่เหมาะสม ควรจัดตั้งศูนย์เรียนรู้อาชีพในชุมชนเพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพ พัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น และสร้างเครือข่ายการตลาด

คำสำคัญ : อาชีพเสริม ชุมชนเอื้ออาทร ศิลปะประดิษฐ์ การพัฒนาอาชีพชุมชน

Abstract

This research aimed to 1) study problems in supplementary occupations for the Baan Eua Arthorn Community, Nakhon Si Thammarat province, 2) examine supplementary occupation interests of the Baan Eua Arthorn Community, Nakhon Si Thammarat province, and 3) propose appropriate guidelines for supplementary occupations for the Baan Eua Arthorn Community, Nakhon Si Thammarat province. The research was a mixed-methods study. The sample consisted of 270 people from the Baan Eua Arthorn Community, selected by stratified proportional random sampling, and 15 key informants for interviews, selected by purposive sampling. The research instruments included a questionnaire with reliability of 0.89 and a semi-structured interview form. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The results showed that 1) the community faced the highest level of household economic problems ($\bar{X} = 4.52$), particularly increasing expenses with static income; 2) Home Economics careers received the highest interest ($\bar{X} = 4.36$), especially the Artistic Souvenir Craft Course ($\bar{X} = 4.55$); and 3) regarding the appropriate guidelines for supplementary occupation, it was found that the community career learning centers should be established to promote career grouping, develop products based on local wisdom, and create marketing networks.

Keywords: Supplementary Occupation, Eua Arthorn Community, Arts and Craft, Community Career Development

1. บทนำ

ชุมชนบ้านเอื้ออาทร ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นชุมชนกึ่งเมืองที่เกิดขึ้นจากนโยบายการเคหะแห่งชาติเพื่อพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย [1] ด้วยการขยายตัวของเมืองและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคม ทำให้ชุมชนประสบปัญหาด้านคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ โดยเฉพาะด้านการประกอบอาชีพและรายได้ที่ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ [2]

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของชุมชน พบว่าประชากรอาศัยอยู่ประมาณ 856 ครัวเรือน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปและค้าขายรายย่อย มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ

15,000 บาทต่อเดือน [3] ซึ่งไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในปัจจุบัน ทำให้เกิดปัญหาหนี้สินและความเครียดในครอบครัว [4] สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2570 ที่พบว่าชุมชนแออัดในภาคใต้กว่าร้อยละ 60 มีภาระหนี้สินที่เกิดจากค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน [5] การพัฒนาอาชีพเสริมของชุมชนบ้านแออัดอาหารเพื่อสร้างรายได้ขึ้น นอกจากจะช่วยสร้างรายได้แล้วยังเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวและชุมชนผ่านการทำงานร่วมกัน [6] สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการพัฒนาที่ยั่งยืนตามนโยบาย BCG Economy ของรัฐบาล ด้วยศักยภาพด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและความพร้อมของชุมชนในการพัฒนาอาชีพ ประกอบกับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ [7] ขณะเดียวกัน พบว่าชุมชนกึ่งเมืองในประเทศกำลังพัฒนามักประสบปัญหาการปรับตัวทางเศรษฐกิจและสังคมเนื่องจากอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านระหว่างวิถีชีวิตแบบชนบทดั้งเดิมกับความเป็นเมืองสมัยใหม่ [8] สอดคล้องกับผลการศึกษาของนักการศึกษาต่างประเทศ ระบุชัดเจนและชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาอาชีพบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนกึ่งเมือง [9 10]

ในฐานะนักเศรษฐศาสตร์ซึ่งมีองค์ความรู้ที่บูรณาการระหว่างวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ [11] การศึกษาความสนใจและความต้องการในการประกอบอาชีพเสริมของชุมชนบ้านแออัดอาหาร จึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน โดยมุ่งเน้นการจัดการทรัพยากรบุคคล วัสดุ และสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ [12] เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์และโมเดลเศรษฐกิจ BCG ของรัฐบาล

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสนใจและความต้องการในการประกอบอาชีพเสริมของชุมชนบ้านแออัดอาหาร ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของชุมชนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการประกอบอาชีพเสริมของชุมชนบ้านแออัดอาหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.2 เพื่อศึกษาความสนใจในการประกอบอาชีพเสริมของชุมชนบ้านแออัดอาหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.3 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาอาชีพเสริมที่เหมาะสมกับชุมชนบ้านแออัดอาหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องความสนใจและความต้องการในการประกอบอาชีพเสริมของชุมชนบ้านเอื้ออาทร จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความครอบคลุมรอบด้าน [13] ดังนี้

ประชากรในการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยในชุมชนบ้านเอื้ออาทร จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 856 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น .95 [14] ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 270 คน และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้เขตที่อยู่อาศัยเป็นชั้นในการสุ่ม สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 15 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และตัวแทนกลุ่มอาชีพ กลุ่มละ 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 1) แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สภาพปัญหาในการประกอบอาชีพ และความต้องการในการพัฒนาอาชีพเสริม และ 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการประกอบอาชีพในชุมชน ความต้องการพัฒนาอาชีพเสริม และแนวทางการพัฒนาอาชีพที่เหมาะสม เครื่องมือทั้งหมดผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.89

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่าง พฤษภาคม 2567 – กรกฎาคม 2567 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Methodological Triangulation) [15]

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการประกอบอาชีพเสริมของชุมชนบ้านเอื้ออาทร

ข้อมูลทั่วไป ของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 270 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 69.63 และเพศชาย จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 30.37 เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 30-40 ปี จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 36.30 รองลงมาคืออายุ 41-50 ปี จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 31.48 อายุ 51-60 ปี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 15.56 อายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 12.96 และอายุมากกว่า 60 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 3.70

ด้านระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 31.48 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 ระดับประถมศึกษา จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 25.19 ระดับอนุปริญญา/ปวส. จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 10.37 และระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 6.29

ด้านอาชีพหลัก พบว่า ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 46.30 รองลงมาคือ ค้าขาย จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 21.48 พนักงานบริษัท จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 8.15 และแม่บ้าน/ว่างงาน จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 7.40

ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้ 10,001-15,000 บาท จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมาคือ รายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 30.37 รายได้ 15,001-20,000 บาท จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 19.26 และรายได้มากกว่า 20,000 บาท จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 10.37

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ประชากรส่วนใหญ่ในชุมชนบ้านเอื้ออาทร อยู่ในวัยแรงงาน มีการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบอาชีพที่มีรายได้ไม่สูงมากนัก จึงมีความจำเป็นในการพัฒนาอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว โดยเฉพาะกลุ่มแม่บ้าน และผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน ซึ่งมีสัดส่วนรวมกันมากกว่าร้อยละ 70 ของประชากร ในชุมชนที่มีความสัมพันธ์กัน โดยพบสภาพปัญหา ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาในการประกอบอาชีพเสริมของชุมชนบ้านเอื้ออาทร

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความสนใจ
1. ด้านเศรษฐกิจครัวเรือน			
1.1 รายได้จากอาชีพหลักไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย	4.65	0.49	มากที่สุด
1.2 มีภาระหนี้สินจากค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน	4.47	0.72	มาก
1.3 ขาดเงินออมสำหรับใช้ในยามฉุกเฉิน	4.41	0.62	มาก
1.4 ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้นแต่รายได้เท่าเดิม	4.41	0.71	มาก
1.5 ภาระค่าผ่อนบ้านกระทบต่อค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	4.65	0.64	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.52	.48	มากที่สุด

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความสนใจ
2. ด้านการประกอบอาชีพ			
2.1 ขาดความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพเสริม	4.65	0.49	มากที่สุด
2.2 ไม่มีเงินทุนในการเริ่มต้นประกอบอาชีพเสริม	4.47	0.72	มาก
2.3 ไม่มีเวลาเพียงพอในการประกอบอาชีพเสริม	4.41	0.62	มาก
2.4 ไม่มั่นใจในการเริ่มต้นทำอาชีพเสริม	4.41	0.71	มาก
2.5 ขาดความรู้ด้านการบริหารจัดการธุรกิจ	4.55	0.64	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.35	.52	มากที่สุด
3. ด้านการตลาดและการจำหน่าย			
3.1 ไม่รู้ช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์	4.65	0.49	มากที่สุด
3.2 ขาดการสนับสนุนด้านการตลาด	4.47	0.72	มาก
3.3 ไม่มีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ที่แน่นอน	4.41	0.62	มาก
3.4 ขาดความรู้ในการทำการตลาดออนไลน์	4.41	0.71	มาก
3.5 ไม่สามารถกำหนดราคาผลิตภัณฑ์ได้เหมาะสม	4.15	0.64	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.18	.56	มาก
4. ด้านการรวมกลุ่มและเครือข่าย			
4.1 ขาดการรวมกลุ่มอาชีพในชุมชน	4.65	0.49	มากที่สุด
4.2 ไม่มีผู้นำกลุ่มที่มีความรู้ความสามารถ	4.47	0.72	มาก
4.3 ขาดการประสานงานระหว่างกลุ่มอาชีพ	4.41	0.62	มาก
4.4 ไม่มีเครือข่ายสนับสนุนด้านวัตถุดิบและการผลิต	4.41	0.71	มาก
4.5 ขาดการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างสมาชิก	4.12	0.64	มาก
ค่าเฉลี่ย	3.95	.62	มากที่สุด
5. ด้านการสนับสนุนและส่งเสริม			
5.1 ขาดการสนับสนุนด้านความรู้จากหน่วยงานภาครัฐ	4.65	0.49	มากที่สุด
5.2 ขาดแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ	4.47	0.72	มาก
5.3 ไม่ได้รับการฝึกอบรมพัฒนาทักษะอาชีพ	4.41	0.62	มาก

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสนใจ
5.4 ขาดที่ปรึกษาด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์	4.41	0.71	มาก
5.5 ไม่มีศูนย์เรียนรู้หรือแหล่งพัฒนาทักษะในชุมชน	4.22	0.64	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.28	.54	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยทุกด้าน	4.21	.58	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษา สภาพปัญหาและความต้องการในการประกอบอาชีพเสริมของชุมชนบ้านเอื้ออาทร พบว่าในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจครัวเรือน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.48) รองลงมาคือ ด้านการประกอบอาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.52) และด้านการสนับสนุนและส่งเสริม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.54) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการรวมกลุ่มและเครือข่าย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.62)

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hilton, M. L., & Pellegrino, J. W. (Eds.) ที่พบว่า ปัญหาหลักในการประกอบอาชีพเสริมของชุมชนเมืองคือ การขาดความรู้และทักษะที่จำเป็น การขาดเงินทุน และการขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ [16] ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Anglin, R. V. ที่เสนอว่า การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนจำเป็นต้องมีการส่งเสริมทั้งในด้านความรู้ ทุน และการตลาด เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน [17] จากผลการวิจัยดังกล่าว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมอาชีพเสริมที่ครอบคลุมทั้งด้านการพัฒนาความรู้และทักษะ การสนับสนุนแหล่งเงินทุน การพัฒนาช่องทางการตลาด และการส่งเสริมการรวมกลุ่มและเครือข่าย เพื่อให้ประชาชนในชุมชนบ้านเอื้ออาทร สามารถประกอบอาชีพเสริมได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

4.2 ผลการศึกษความสนใจในการประกอบอาชีพเสริมของชุมชนบ้านเอื้ออาทร

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาความสนใจในการประกอบอาชีพเสริมของชุมชนบ้านเอื้ออาทร

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสนใจ
1. อาชีพด้านคหกรรมศาสตร์			
1.1 วิชาการประดิษฐ์ของที่ระลึกแบบศิลปะประดิษฐ์	4.65	0.49	มากที่สุด
1.2 วิชาการจัดดอกไม้	4.47	0.72	มาก
1.3 วิชาการร้อยมาลัย	4.41	0.62	มาก
1.4 วิชาการผูกผ้า	4.41	0.71	มาก
1.5 วิชาการประดิษฐ์ขนม	4.55	0.64	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.36	.62	มากที่สุด
2. อาชีพด้านอาหาร			
2.1 วิชาอาหารว่าง	4.65	0.49	มากที่สุด
2.2 วิชาอาหารเพื่อสุขภาพ	4.47	0.72	มาก
2.3 วิชาอาหารไทย	4.41	0.62	มาก
2.4 วิชาขนมไทย	4.41	0.71	มาก
2.5 วิชาเบเกอรี่	4.28	0.64	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.22	.07	มากที่สุด
3. อาชีพเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย			
3.1 วิชาผ้ามัดย้อม	4.65	0.49	มากที่สุด
3.2 วิชาตัดเย็บเสื้อผ้า	4.47	0.72	มาก
3.3 วิชาผ้าเทคนิคโอ้ไค่ปริน	4.41	0.62	มาก
3.4 วิชาของที่ระลึกจากผ้า	4.41	0.71	มาก
3.5 วิชาพวงกุญแจจากผ้า	4.25	0.64	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.18	.75	มาก
4. อาชีพด้านการบริการ			
4.1 วิชานวด	4.65	0.49	มากที่สุด
4.2 วิชาเครื่องดื่ม	4.47	0.72	มาก
4.3 วิชานำเที่ยวท้องถิ่น	4.41	0.62	มาก

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสนใจ
4.4 วิชานันทนาการ	4.41	0.71	มาก
4.5 วิชานักเล่าเรื่องประวัติศาสตร์	4.15	0.64	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.08	.88	มาก
ค่าเฉลี่ยทุกด้าน	4.21	.75	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาความสนใจในการประกอบอาชีพเสริมของชุมชนบ้านเอื้ออาทร พบว่า ภาพรวมมีความสนใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคหกรรมศาสตร์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.62) รองลงมาคือ ด้านอาหาร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.75) ด้านเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.75) และด้านการบริการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.88) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาด้านคหกรรมศาสตร์ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด พบว่า วิชาการประดิษฐ์ของที่ระลึก แบบศิลปประดิษฐ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.52) แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องของทักษะพื้นฐานและความต้องการของชุมชน รองลงมาคือ วิชาการจัดดอกไม้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.58) และวิชาการร้อยมาลัย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.62) ซึ่งเป็นงานหัตถกรรมที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ ส่วนวิชาการผูกผ้า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.65) และวิชาการประดิษฐ์ขนมหวาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.72) เป็นทักษะที่สามารถนำไปประกอบอาชีพในงานพิธีการและงานมงคลต่าง ๆ

4.3 แนวทางการพัฒนาอาชีพเสริมที่เหมาะสมกับชุมชนบ้านเอื้ออาทร

การสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูล จำนวน 15 คน ประกอบด้วยผู้นำชุมชน 5 คน ปราชญ์ชาวบ้าน 5 คน และตัวแทนกลุ่มอาชีพ 5 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพได้ข้อค้นพบที่สามารถนำเสนอเป็นแนวทางการพัฒนาอาชีพเสริมที่สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของชุมชนบ้านเอื้ออาทร ดังนี้

4.3.1 แนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพเสริม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ชุมชนบ้านเอื้ออาทร มีความต้องการพัฒนาความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพเสริม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านคหกรรมศาสตร์ซึ่งเป็นด้านที่ได้รับความนิยมสูงสุด แนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพเสริมที่เหมาะสมประกอบด้วย

1) การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้อาชีพในชุมชนถือเป็นกลไกเชิงสถาบันที่มีความสำคัญในการเป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้และพัฒนาทักษะอาชีพเสริมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยศูนย์การเรียนรู้ดังกล่าวควรมีการจัดหลักสูตรที่สอดคล้องกับความสนใจของชุมชน โดยเฉพาะด้านการประดิษฐ์ของที่ระลึกแบบศิลปประดิษฐ์ ซึ่งเป็นวิชาที่ได้รับความนิยมสูงสุด

สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาทุนมนุษย์ (Human Capital Development) ซึ่งเน้นการลงทุนในการพัฒนาความรู้และทักษะของมนุษย์เพื่อเพิ่มศักยภาพในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ [18] ซึ่งความเห็นจากผู้นำชุมชนท่านหนึ่งได้สะท้อนประเด็นนี้อย่างชัดเจนว่า "ชุมชนเรามีพื้นฐานด้านงานฝีมือที่ดี แต่ขาดการพัฒนาต่อยอดให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่ม การมีศูนย์เรียนรู้จะช่วยให้คนในชุมชนได้พัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง" ข้อความดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพที่มีอยู่เดิมและโอกาสในการพัฒนาต่อยอดผ่านการสร้างสถาบันการเรียนรู้ที่เป็นระบบในชุมชน

2) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพเสริมที่ตรงกับความสนใจและความต้องการของชุมชน นับเป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เน้นการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการที่ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพได้จริง สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ McGrath ที่การเรียนรู้ที่นำไปใช้ได้จริงและตอบสนองต่อประสบการณ์ของผู้เรียน [19] จากผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรที่ควรได้รับการพัฒนาเป็นลำดับแรก ได้แก่ การประดิษฐ์ของที่ระลึกแบบศิลปะประดิษฐ์ การจัดดอกไม้ และการร้อยมาลัย ซึ่งล้วนเป็นงานหัตถกรรมที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มบนฐานของทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิมในชุมชน และมีตลาดรองรับทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ซึ่งเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มผ่านการใช้ความคิดสร้างสรรค์และทุนทางวัฒนธรรม [20] โดยปราชญ์ชาวบ้านท่านหนึ่งได้ให้มุมมองที่น่าสนใจว่า "นครศรีธรรมราชมีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมากมาย ของที่ระลึกที่มีเอกลักษณ์และสะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่นจะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้" ข้อความดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงโอกาสในการเชื่อมโยงอาชีพเสริมกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งเป็นจุดแข็งของจังหวัดนครศรีธรรมราช

3) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาความรู้และนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community) เน้นการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับชุมชนอื่นที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาอาชีพเสริม รวมถึงการศึกษาดูงานเพื่อเปิดโลกทัศน์และเรียนรู้แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความคิดสร้างสรรค์และทันสมัย จะเป็นกลไกสำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจและการเรียนรู้จากตัวแบบที่ประสบความสำเร็จ (Learning from Success Models) ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงในการพัฒนาทักษะและความคิดสร้างสรรค์ [21] โดยตัวแทนกลุ่มอาชีพท่านหนึ่งได้สะท้อนความเห็นที่สนับสนุนแนวคิดนี้ว่า "การได้เห็นตัวอย่างความสำเร็จจากชุมชนอื่นจะช่วยจุดประกายความคิดและสร้างแรงบันดาลใจให้กับคนในชุมชนของเรา" ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการสังเกตและการเลียนแบบจากตัวแบบที่ประสบความสำเร็จ [22] ดังนั้นแนวทางการ

พัฒนาศักยภาพด้านอาชีพเสริมที่เหมาะสมสำหรับชุมชนบ้านเอื้ออาทร จำเป็นต้องมีการบูรณาการทั้งในด้านการสร้างสถาบันการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะ และการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาอาชีพเสริมที่ยั่งยืนและสามารถสร้างรายได้เสริมที่มั่นคงให้กับประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง

4.3.2 การบูรณาการแนวทางการพัฒนาอาชีพเสริม

การพัฒนาอาชีพเสริมที่ยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการแนวทางการพัฒนาในหลายมิติเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าแนวทางการพัฒนาทั้ง 3 ด้าน ข้างต้นจำเป็นต้องได้รับการผสมผสานและขับเคลื่อนไปพร้อมกัน โดยใช้หลักการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับนวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy) ที่รัฐบาลกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ [23] ดังนี้

1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานนวัตกรรม โดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านงานหัตถกรรม การประดิษฐ์ของที่ระลึกด้วยเทคนิคศิลปะประดิษฐ์ การจัดดอกไม้ และการร้อยมาลัย มาผสมผสานกับนวัตกรรมการออกแบบและการใช้วัสดุที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นับเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน แนวทางนี้สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) Fahmi, et al. [24] เน้นการใช้ความคิดสร้างสรรค์และทุนทางวัฒนธรรมในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Value Co-Creation [25] เน้นการสร้างคุณค่าร่วมกันระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคผ่านการผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นและความต้องการของตลาดสมัยใหม่ ซึ่งสามารถนำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Local Identity) และมีความร่วมสมัย ในเวลาเดียวกันเป็นการตอบสนองต่อกระแสความต้องการของผู้บริโภคที่มองหาผลิตภัณฑ์ที่มีเรื่องราวและความหมายเชิงวัฒนธรรม Katz-Gerro [26] เสนอทฤษฎีการบริโภคเชิงวัฒนธรรม (Cultural Consumption Theory) นอกจากนี้งานวิจัยของ อรรถพล เทพยาและ เกศศิริรินทร์ รุตตะจร [27] ที่ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนในภาคใต้ของประเทศไทย พบว่า การผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการออกแบบสมัยใหม่สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้ และช่วยขยายฐานลูกค้าไปสู่กลุ่มคนรุ่นใหม่ ชาวต่างชาติได้มากขึ้น สอดคล้องกับที่ปราชญ์ชาวบ้าน และผลการวิจัย พบว่าชุมชนให้ความสนใจในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์และเป็นที่ต้องการของตลาด

2) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาอาชีพเสริมนับเป็นกลยุทธ์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน แนวคิดนี้สอดคล้องกับทฤษฎี Quadruple Helix Model ที่มีสาระสำคัญเห็นถึงความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และภาคประชาสังคม ในการขับเคลื่อนระบบนวัตกรรมและการพัฒนาเศรษฐกิจฐานความรู้ โดยเฉพาะในบริบทของการพัฒนาชุมชนที่ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญและทรัพยากรจากหลายภาคส่วน [28] การบูรณาการความร่วมมืออย่างครบวงจร

ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำมีความสอดคล้องกับแนวคิดห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) เน้นการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่การจัดหาวัตถุดิบ การผลิต ไปจนถึงการตลาดและการจัดจำหน่าย เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์และบริการ การพัฒนาอาชีพเสริมของชุมชนบ้านเอื้ออาทร จำเป็นต้องอาศัยการสนับสนุนในทุกมิติของห่วงโซ่คุณค่า ซึ่งไม่สามารถดำเนินการได้โดยชุมชนเพียงลำพัง มิติของการพัฒนาทักษะ บทบาทของสถาบันการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งในการถ่ายทอดองค์ความรู้และพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพเสริม โดยเฉพาะในด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ การบริหารจัดการธุรกิจ และการตลาดดิจิทัล ซึ่งเป็นทักษะที่ชุมชนมักขาดแคลน [29] สอดคล้องกับแนวคิดพันธกิจสัมพันธ์มหาวิทยาลัยกับสังคม (University Social Engagement) ที่เน้นบทบาทของสถาบันการศึกษาในการนำองค์ความรู้ทางวิชาการไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน มิติของการสนับสนุนเงินทุน ความร่วมมือกับภาครัฐและสถาบันการเงินมีความสำคัญในการจัดหาแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำหรือกองทุนหมุนเวียนสำหรับการพัฒนาอาชีพเสริม [30] ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเงินเพื่อสังคม (Social Finance) เน้นการใช้กลไกทางการเงินเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจของกลุ่มผู้มีรายได้น้อย มิติของการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ การสร้างความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์มีความสำคัญในการยกระดับคุณภาพและมูลค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชน [31] ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบเพื่อความยั่งยืน (Design for Sustainability) ซึ่งเน้นการออกแบบที่คำนึงถึงมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม มิติของการพัฒนาช่องทางการตลาด การสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนโดยเฉพาะผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและธุรกิจค้าปลีกมีความสำคัญในการขยายช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน [32] ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (Corporate Social Responsibility) ที่เน้นการสร้างคุณค่าร่วมกัน ระหว่างธุรกิจและสังคม [33] งานวิจัยของ Stam, et al. [34] พบว่า ระบบนิเวศผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Ecosystem) ที่มีความเข้มแข็ง ซึ่งประกอบด้วยความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ เป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมความสำเร็จของวิสาหกิจขนาดเล็กและวิสาหกิจชุมชน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Nieto, et al. [35] ที่พบว่า ชุมชนที่มีเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งมีอัตราความสำเร็จในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการเข้าถึงตลาดสูงกว่าชุมชนที่ขาดเครือข่ายความร่วมมือ อย่างไรก็ตาม การสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีกลไกการประสานงานและการบริหารจัดการที่ดี รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจและความเข้าใจร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ซึ่งเป็นความท้าทายสำคัญในการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในบริบทของชุมชนบ้านเอื้ออาทร การพัฒนากลไกการบริหารจัดการเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนความร่วมมือให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

3) การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาดูงาน และการติดตามแนวโน้มความต้องการของตลาด

เพื่อปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัยและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคอยู่เสมอ การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของชุมชนในบริบทสังคมแห่งความรู้ ที่มีพลวัตสูง สอดคล้องตามแนวคิดเกี่ยวกับวงจรการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning Cycle) มีความสอดคล้องอย่างยิ่งกับบริบทการพัฒนาอาชีพเสริมของชุมชนบ้านเอื้ออาทร โดยเน้นการบูรณาการระหว่างประสบการณ์เชิงรูปธรรม การสะท้อนคิด การสร้างความคิดรวบยอด และการทดลองปฏิบัติ ซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาทักษะอาชีพอย่างเป็นระบบและยั่งยืน [36]

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่า ประชาชนชาวบ้านที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพเสริมในชุมชนล้วนเป็นผู้ที่มีวัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ว่า "การเรียนรู้ไม่มีวันสิ้นสุด ตลาดเปลี่ยน คนเปลี่ยน ผลิตภัณฑ์ก็ต้องเปลี่ยน" สะท้อนให้เห็นถึงมุมมอง เชิงพลวัตต่อกระบวนการพัฒนาอาชีพซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Jarvis [37] ที่เสนอว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ไม่เพียงเป็นการสั่งสมความรู้เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการปรับตัวเชิงรุกต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบททางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้ กลไกสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับการพัฒนาอาชีพเสริมของชุมชนบ้านเอื้ออาทร ประกอบด้วยมิติที่หลากหลายและเชื่อมโยงกันอย่างเป็นองค์รวม ดังนี้ 1) การสร้างวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในชุมชน เป็นการเสริมพลังทางปัญญาผ่านการแบ่งปันประสบการณ์และองค์ความรู้ระหว่างสมาชิกชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ผ่านปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการสร้างความหมายร่วมกัน (Co-construction of Meaning) ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ที่ลึกซึ้งและเป็นพลวัต [38] การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้ชุมชนสามารถถอดบทเรียนจากประสบการณ์ทั้งความสำเร็จและความล้มเหลว ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการพัฒนาอาชีพเสริมอย่างยั่งยืน 2) การศึกษาดูงานและการเรียนรู้จากต้นแบบความสำเร็จ (Benchmarking) เป็นการเปิดโลกทัศน์และขยายพรมแดนความคิดของสมาชิกชุมชน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการได้สัมผัสประสบการณ์ตรงจากชุมชนหรือกลุ่มอาชีพที่ประสบความสำเร็จมีพลังในการสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้เกิดการประยุกต์ใช้แนวคิดและวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ในบริบทของชุมชนตนเอง สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ที่อธิบายว่ามนุษย์สามารถเรียนรู้ผ่านการสังเกตและการเลียนแบบแม่แบบ (Modeling) ที่ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ การศึกษาดูงานที่มีประสิทธิภาพควรมีการเตรียมความพร้อมทั้งด้านความรู้และประเด็นที่ต้องการเรียนรู้ก่อนการเยี่ยมชม และมีกระบวนการถอดบทเรียนอย่างเป็นระบบภายหลังการศึกษาดูงาน เพื่อให้เกิดการบูรณาการความรู้และนำไปสู่การประยุกต์ใช้อย่างเป็นรูปธรรม [39] 3) การติดตามแนวโน้มความต้องการของตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง เป็นการสร้างความไวต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบทภายนอกที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการของชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดนวัตกรรมที่ขับเคลื่อนโดยผู้ใช้ (User-driven Innovation) ที่เน้นความสำคัญ

ของการทำความเข้าใจความต้องการที่แท้จริงของผู้บริโภคเพื่อนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมที่ตอบสนองความต้องการอย่างแท้จริง กระบวนการติดตามแนวโน้มตลาดที่มีประสิทธิภาพควรครอบคลุมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น สถิติการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ประเภทต่าง ๆ และการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกกับลูกค้าและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและลุ่มลึก [40] 4) การพัฒนาระบบการจัดการความรู้ (Knowledge Management System) ของชุมชน เป็นการสร้างกลไกเชิงสถาบันที่ช่วยให้ความรู้และภูมิปัญญาที่กระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลได้รับการรวบรวม จัดเก็บ และเผยแพร่อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับแนวคิดของ Fortuin, et al. [41] ที่เสนอรูปแบบ SECI (Socialization, Externalization, Combination, Internalization) ซึ่งอธิบายกระบวนการแปลงความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) ให้เป็นความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) และการสร้างความรู้ใหม่ผ่านการผสมผสานความรู้ที่มีอยู่ การพัฒนาระบบการจัดการความรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนบ้านเอื้ออาทร อาจอยู่ในรูปแบบของศูนย์เรียนรู้ชุมชน คลังความรู้ดิจิทัล หรือเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งจะช่วยให้องค์ความรู้และภูมิปัญญาที่มีค่าได้รับการสืบทอดและต่อยอดอย่างยั่งยืน

5. สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พบว่าแนวทางการพัฒนาอาชีพเสริมที่เหมาะสมกับชุมชนบ้านเอื้ออาทรจังหวัดนครศรีธรรมราชควรมุ่งเน้นการพัฒนาอาชีพด้านศิลปกรรมศาสตร์ โดยเฉพาะการประดิษฐ์ของที่ระลึกแบบศิลปะประดิษฐ์ซึ่งเป็นอาชีพที่ได้รับความนิยมสูงสุด ควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการและการตลาด เพื่อให้ประชาชนในชุมชนสามารถประกอบอาชีพเสริมได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน สอดคล้องกับศักยภาพและทรัพยากรของชุมชน รวมทั้งตอบสนองความต้องการของตลาด อันจะนำไปสู่การเพิ่มรายได้และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนบ้านเอื้ออาทรอย่างยั่งยืน ต่อไป

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 สำหรับชุมชนบ้านเอื้ออาทร ควรรวมกลุ่มอาชีพตามความสนใจ โดยเฉพาะด้านศิลปประดิษฐ์ซึ่งได้รับความนิยมสูงสุด จัดตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่มที่มีความเข้มแข็งจัดทำแผนพัฒนาอาชีพเสริมของชุมชนอย่างเป็นระบบ และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อขอรับการสนับสนุนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และทุน พร้อมทั้งจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในชุมชนอย่างสม่ำเสมอเพื่อถ่ายทอดประสบการณ์และพัฒนาทักษะร่วมกัน

6.1.2 สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสำนักงานพัฒนาชุมชน ควรส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้อาชีพในชุมชนบ้านเอื้ออาทร จัดสรรงบประมาณสนับสนุนกลุ่มอาชีพที่มีศักยภาพ ประสานงานกับสถาบันการเงินจัดหาแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ และพัฒนาช่องทางการตลาดทั้งออนไลน์และออฟไลน์สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชน รวมถึงจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นและความเชี่ยวชาญภายในชุมชนเพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทุนทางวัฒนธรรม

6.1.3 สำหรับสถาบันการศึกษาและวิทยาลัยอาชีวศึกษา ซึ่งมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ ในการเรียนการสอนด้านคหกรรมศาสตร์ควรพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นเฉพาะทางที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน จัดครูและนักศึกษาลงพื้นที่ถ่ายทอดความรู้ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ และการตลาดดิจิทัล ผ่านโครงการบริการวิชาการแบบบูรณาการกับการเรียนการสอน พร้อมทั้งจัดโครงการฝึกอบรมอาชีพด้านศิลปะประดิษฐ์และงานฝีมือที่ได้รับความนิยมสูง และพัฒนาศูนย์ให้คำปรึกษาด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สามารถให้บริการอย่างต่อเนื่อง

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 การวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนบนฐานอัตลักษณ์ท้องถิ่น ควรมีการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ชุมชนที่บูรณาการระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นและการออกแบบร่วมสมัย โดยเฉพาะในกลุ่มผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์ เนื่องจากผลการวิจัยบ่งชี้ถึงความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์แต่ยังขาดแนวทางเฉพาะในการสร้างมูลค่าเพิ่ม การวิจัยนี้จะช่วยพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพในการแข่งขันระดับสูงขึ้น

6.2.2 การศึกษาบทบาทของอาชีพเสริมในการสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน ควรวิจัยผลกระทบของการประกอบอาชีพเสริมที่มีต่อสถาบันครอบครัวและความเข้มแข็งของชุมชน เนื่องจากการพัฒนาอาชีพนอกจากจะส่งผลทางเศรษฐกิจแล้วยังอาจส่งผลต่อมิติทางสังคมและวัฒนธรรม การวิจัยนี้จะช่วยสร้างความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับบทบาทของอาชีพเสริมในการพัฒนาชุมชนอย่างองค์รวม และเป็นแนวทางในการบูรณาการการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวและชุมชน

บรรณานุกรม

- [1] การเคหะแห่งชาติ. (2567). [ออนไลน์]. รายงานประจำปี 2567. การเคหะแห่งชาติ. สืบค้นจาก <https://online.flipbuilder.com/bhde/hnli/>
- [2] กระทรวงมหาดไทย, กรมการพัฒนาชุมชน. (2567). ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ). ปี 2567. กรุงเทพมหานคร.
- [3] สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครศรีธรรมราช. (2565). รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565.
- [4] กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). รายงานสถิติจังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. 2565.
- [5] ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2567). “หนี้ครัวเรือนไทย วิฤติแค่ไหน ทำไมถึงไม่ควรมองข้าม?”. สืบค้นจาก <https://projects.pier.or.th/household-debt>
- [6] ทวีพงษ์ วิชัยดิษฐ. (2567). การเคหะแห่งชาติ เดินหน้าพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้อยู่อาศัยสร้างสังคมคุณภาพ ก้าวสู่ศูนย์รวมความสุข ชูเคหะร่มเกล้า ตัวอย่างการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ยกระดับคุณภาพชีวิตผู้อยู่อาศัยในชุมชน. สืบค้นจาก <https://www.nha.co.th/2022/03/14/>
- [7] สมพร ปานดำ. (2564). BCG Model กับอาชีวศึกษาไทย. วารสารวิชาการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1,6(12). สืบค้นจาก https://ph01.tci-thaijo.org/index.php/csnp_veis1/article/view/246570/168067
- [8] Khan, M.S., Shah, M.G., JamiAhmad, G., Ahi, Umer, M., Khatak, N.A., Tariq, M., Kiani, F., Qazi, I.H., & Arif, M. (2015). Donkey conservation in Pakistan: Research and welfare needs in rural and semi-urban areas of Kyber Pakhtoon Khawa, Pakistan. *Advances in Applied Science Research*, 6.
- [9] Sajjasophon, R. (2019). The Intergenerational Learning Activities Based on Local Wisdom: Lesson Learned from Baan Huay Sapan Samakkee Community, Kanchanaburi Province.
- [10] Jedeejit, P., Nuankaew, P., & Nuankaew, W.S. (2017). Development knowledge management pattern for entrepreneurship in upper-northern Thailand wellness tourism. 2017 14th International Conference on Electrical Engineering/ Electronics, Computer, Telecommunications and Information Technology (ECTI-CON), 393-395.
- [11] หัฏฐพล อภารส, พชรพงษ์ โพธิ์น้อย, & ศศิธรดา สลี. (2567). การให้ความหมายวิชาชีพคหกรรมศาสตร์ตามบริบทของอาชีวศึกษา. *วารสารกระแสนวัตกรรม*, 25(47), 16–27.
- [12] Choi, S. (2022). A Case Study on the ‘Theory of Home Economics Education’ Using Online Problem-Based Learning. *Family and Environment Research*.
- [13] วลัณิกา ฉลากบาง. (2560). การวิจัยแบบผสมผสานวารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 7(2), 124–132. สืบค้นจาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/npuij/article/view/86439/76194>

- [14] Yamane Taro. (1967). *Statistic: An introductory analysis*. NewYork: Harper and row.
- [15] Chanthawanich, S. (2013). *Qualitative data analysis* (21st ed.). Chulalongkorn University Press.
- [16] Hilton, M. L., & Pellegrino, J. W. (Eds.). (2012). *Education for life and work: Developing transferable knowledge and skills in the 21st century*. National Academies Press.
- [17] Anglin, R. V. (2017). *Promoting sustainable local and community economic development*. Routledge.
- [18] Woodhall, M. (1987). Human capital concepts. In *Economics of education* (pp. 21-24). Pergamon.
- [19] McGrath, V. (2009). Reviewing the Evidence on How Adult Students Learn: An Examination of Knowles' Model of Andragogy. *Adult learner: The Irish journal of adult and community education*, 99, 110.
- [20] Markusen, A., Wassall, G. H., DeNatale, D., & Cohen, R. (2008). Defining the creative economy: Industry and occupational approaches. *Economic development quarterly*, 22(1), 24-45.
- [21] DuFour, R. (2004). What is a "professional learning community"? *Educational leadership*, 61(8), 6-11.
- [22] Akers, R. L., & Jennings, W. G. (2015). Social learning theory. *The handbook of criminological theory*, 230-240.
- [23] กิตติคุณ เจียมสมบูรณ์เลิศ และกิตติคุณ เจียนวิวัฒนสุข (2565). กลยุทธ์การตลาดสีเขียวสำหรับอุตสาหกรรมก่อสร้างภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน. *วารสารศิลปการจัดการ*, 6(1), 286-306. สืบค้นจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jam/article/view/252991>
- [24] Fahmi, F. Z., McCann, P., & Koster, S. (2017). Creative economy policy in developing countries: The case of Indonesia. *Urban Studies*, 54(6), 1367-1384.
- [25] Iglesias, O., Ind, N., & Alfaro, M. (2017). The organic view of the brand: A brand value co-creation model. *Advances in corporate branding*, 148-174.
- [26] Katz-Gerro, T. (2004). Cultural consumption research: review of methodology, theory, and consequence. *International review of Sociology*, 14(1), 11-29.
- [27] อรรถพล เทพยาและ เกศศิริรินทร์ รุตตะจร. (2567). การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ไบทองเพื่อเพิ่มมูลค่าการตลาดในจังหวัดชายแดนใต้. *วารสารปาริชาติ*, 37(4), 828-843. สืบค้นจาก <https://doi.org/10.55164/pactj.v37i4.272381>
- [28] Leydesdorff, L. (2012). The triple helix, quadruple helix,..., and an N-tuple of helices: explanatory models for analyzing the knowledge-based economy?. *Journal of the knowledge economy*, 3, 25-35.

- [29] Kaplinsky, R., & Morris, M. (2000). A handbook for value chain research (Vol. 113). Brighton: University of Sussex, Institute of Development Studies.
- [30] Benneworth, P. (2012). University engagement with socially excluded communities: Towards the idea of 'The Engaged University'. In *University engagement with socially excluded communities* (pp. 3-31). Dordrecht: Springer Netherlands.
- [31] Kuchler, T., & Stroebe, J. (2021). Social finance. *Annual Review of Financial Economics*, 13(1), 37-55.
- [32] Ceschin, F., & Gaziulusoy, I. (2016). Evolution of design for sustainability: From product design to design for system innovations and transitions. *Design studies*, 47, 118-163.
- [33] Lindgreen, A., & Swaen, V. (2010). Corporate social responsibility. *International journal of management reviews*, 12(1), 1-7.
- [34] Stam, E., & Van de Ven, A. (2021). Entrepreneurial ecosystem elements. *Small business economics*, 56(2), 809-832.
- [35] Nieto, M. J., & Santamaría, L. (2007). The importance of diverse collaborative networks for the novelty of product innovation. *Technovation*, 27(6-7), 367-377.
- [36] Abdulwahed, M., & Nagy, Z. K. (2009). Applying Kolb's experiential learning cycle for laboratory education. *Journal of engineering education*, 98(3), 283-294.
- [37] Jarvis, P. (2018). Learning to be a person in society: Learning to be me. In *Contemporary theories of learning* (pp. 15-28). Routledge.
- [38] Kilpatrick, S., Jones, T., & Barrett, M. (2003). *Defining learning communities*. Launceston, Tasmania: Centre for Research and Learning in Regional Australia.
- [39] Bandura, A., & Walters, R. H. (1977). *Social learning theory* (Vol. 1, pp. 141-154). Englewood Cliffs, NJ: Prenticehall.
- [40] Roszkowska-Menkes, M. (2017). User innovation: state of the art and perspectives for future research. *Journal of Entrepreneurship, Management and Innovation*, 13(2), 127-154.
- [41] Fortuin, J., van Geel, M., & Vedder, P. (2015). Peer influences on internalizing and externalizing problems among adolescents: A longitudinal social network analysis. *Journal of youth and adolescence*, 44, 887-897.